

Stadsbevolking wordt straks weer jonger

Bij een bespreking van de demografische ontwikkelingen binnen de Nederlandse bevolking vallen steevast de termen 'vergrijzing' en 'ontgroening'. Ten gevolge van leeftijdspecifieke migratie kunnen deze processen voor de diverse regio's een geheel verschillende uitwerking hebben. De groeikernen, die met toenemende vergrijzing te maken krijgen, kwamen al eerder ter sprake. In de grote steden zal het proces van veroudering echter tot stilstand komen; hier staat op de lange termijn zelfs een - relatieve - verjonging voor de deur.

JELLE PIERSMA*

Als we Nederland indelen naar graad van verstedelijking, kunnen we onderscheid maken in stedelijke agglomeraties, peri-urbane en extra-urbane gebieden. De agglomeraties hebben sinds de jaren '60 grote aantallen mensen verloren aan de omliggende gemeenten en aan de groeikernen. Op het gebied van de binnenlandse migratie is echter de laatste jaren het nodige veranderd. Mede door de verslechterende economische situatie is de mobiliteit sterk teruggelopen en zijn de regionale verschillen in migratiesaldi vervlakt. De trek uit de steden is voorbij. Naast economische factoren zijn demografische veranderingen en gewijzigde woonvoorkeuren hiervan de oorzaak. Ook het compacte stadsbeleid draagt bij aan een vermindering van de suburbanisatie. De regionaal gedifferentieerde ontwikkelingen van de Nederlandse bevolking in de komende tijd liggen voor een belangrijk deel besloten in het recente verleden. Op de langere termijn vallen vooral de regionale verschillen in de groei van het aantal 65+ers op (zie *liquor*).

In Nederland zal het aantal ouderen in de komende 25 jaar toenemen met ruim 600.000, wat een groei van 35% betekent. Deze groei zal voor een belangrijk deel plaatsvinden in de peri-urbane gebieden rond de grootstedelijke agglomeraties in de Randstad. De 'vergrijzing van de groeikernen', die hier een exponent van is, heeft inmiddels al de nodige aandacht gehad.

Rooms Katholiek

Ook in Zuidoost-Nederland zal zich een sterke groei van het aantal ouderen voordoen. Dit hangt voor een deel samen met de hogere vruchtbaarheid, die dit Rooms-Katholieke deel van Nederland nog tot lang na de Tweede Wereldoorlog gekend heeft. Bovendien werd hier - in de tijd dat uit andere delen van het land de migratie naar het westen in volle gang was - een deel van de bevolking vastgehouden door intensivering van de landbouw en industrialisatie. In het noorden en zuidwesten ontbraken die mogelijkheden.

Terwijl de peri-urbane gebieden zullen vergrizen, vertonen de stedelijke agglomeraties in het algemeen een veel geringere groei van het aantal ouderen. Amsterdam, Den Haag en Haarlem zullen in absolute zin ouderen verliezen en de eerste twee steden zullen zelfs een relatieve verjonging ondergaan. Dat is een heel ander beeld dan we kennen van de afgelopen decennia! Kennis over toekomstige demografische ontwikkelingen is onder andere van belang voor het toekomstige woningbouwbeleid. Met een op termijn afnemende bevolkingsomvang voor ogen kunnen we verwachten dat de woningvoorraad van jaar tot jaar minder zal groeien, hoewel dit beeld enigszins doorkruist wordt door de groei van het aantal één- en tweepersoonshuishoudens. Uit de overheidsstukken blijkt dat de noodzakelijk geachte uitbreiding van de woningvoorraad de komende jaren voornamelijk zal plaatsvinden binnen en in aansluiting op de huidige stedelijke omgeving. Te zamen met de altopende taakstelling van de groeikernen zal dit een vertrekstroom van jongvolwassenen vanuit de niet-stedelijke gebieden op gang houden. Al met al is veel extra ruimte op de buitenstedelijke woningmarkt niet meer nodig en uitvoerige bouwprogramma's zijn in deze gebieden dan ook niet langer gewenst.

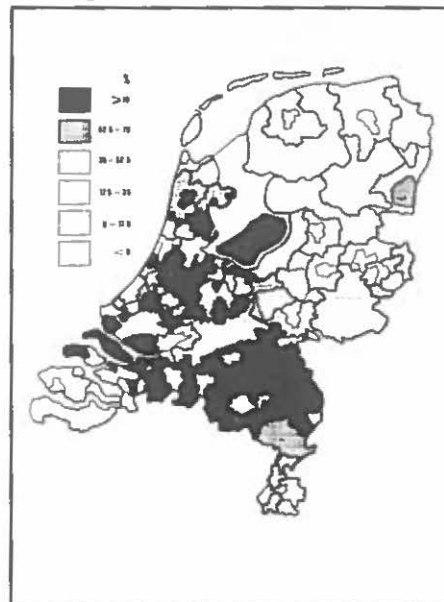
*Redactie Agora

Auteur: N. Bargeman

Titel: De Nederlandse bevolking in de toekomstige tijd. Enkele vooruitberekeningen met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling van de bevolking in stedelijke agglomeraties, peri-urbane gebieden en extra-urbane gebieden.

Verkrijgbaar: Economisch Geografisch Instituut, Erasmus Universiteit Rotterdam

De regionale verschillen in de groei van het aantal ouderen van 1985 tot 2010 (1985=100). Let op de gegevens voor de regio's Amsterdam, Den Haag en Haarlem.

Het verwerken van ruimtelijke gegevens zal in de toekomst steeds vaker per computer gebeuren. In ons vorige nummer heb ik hier al aandacht aan besteed. Een interessante aanvulling hierop vormt de doctoraalscriptie van J.F. Durian en D.L. Loman: 'Autogis onder de loep'. Deze behandelt het Geografisch Informatie Systeem Autogis, dat in Utrecht wordt getest.

Autogis onder de loep

JOS ZOMERPLAAG*

Zo'n informatiesysteem is in wezen één groot programmapakket, dat verschillende toepassingsvelden samenbrengt: gegevensbeheer, statistische analyse en kaartproductie. Autogis werkt nog lang niet perfect. Durian en Loman tonen de door hun gevonden fouten, maar ook hoe ze die vaak met enig denkwerk konden omzeilen. Daarnaast bleek duidelijk dat het programmapakket uit de fysisch-geografische hoek komt. De statistische faciliteiten zijn nogal mager.

Autogis is losgelaten op drie lopende onderzoeken van de gemeente Utrecht. Zo kon ervaring worden opgedaan, en ook kon de bruikbaarheid van Autogis worden bekeken. Het draaide hierbij voornamelijk om het snel verwerken van gegevens en het produceren van kaartjes. Die snelheid was speciaal van belang bij de gemeenteraadsverkiezing van 1986: het Utrechts Dagblad kon de gegevens de volgende dag al grafisch presenteren. De auteurs: 'Het enthousiasme was na het geleverde resultaat van dien aard dat één en ander zich bij de Tweede Kamerverkiezingen herhaalde.'

Om te laten zien hoe Autogis gebruikt kan worden, beschrijven Durian en Loman een eenvoudige case-study. Het gaat om de ontwikkelingen in het Utrechtse detailhandelsbestand. Vragen als: waar bevinden zich duidelijk bevolkings- en winkelconcentraties, en in hoeverre komen deze zones in localie overeen, blijken redelijk eenvoudig te beantwoorden. Ook een temporele vergelijking behoort tot de mogelijkheden. Maar ook hier geldt, dat de mooiste computerverwerking alleen maar werkt met kaarten die van tevoren al zijn gedigitaliseerd. Autogis heeft wel faciliteiten om handmatig kaarten te digitaliseren, maar het blijft arbeidsintensief. Bovendien is het werken op een mainframe-computer nogal foutgevoelig en onhandig. De schrijvers adviseren dan ook, om toekomstige GIS-systemen voor krachtige PC's te schrijven. Volgens mij is dat inderdaad de kant die we uitgaan. Over tien jaar wordt het gebruik van de computer bij geografische informatieverwerking net zo vanzelfsprekend als nu al bij tekstverwerking.

*Redactie Agora

Auteurs: J.F. Durian en D.L. Loman

Titel: Autogis onder de loep.

Verkrijgbaar: Vakgroep G en P, Rijksuniversiteit Utrecht.